

## ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертацію Ван Цзянь

**«Ансамблеві форми вокальної музики у сучасній виконавській  
практиці: жанрово-стильова специфіка»**

подану на здобуття ступеня доктора філософії  
за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво

У сучасному музикознавстві зростає інтерес до міждисциплінарних досліджень, що поєднують історико-стильову, виконавську, культурологічну та філософсько-естетичну перспективи осмислення музичних явищ. Особливо актуальними є розвідки, що переосмислюють традиційні жанрові форми у контексті глобалізаційних процесів, інтеркультурного діалогу й оновленої виконавської практики ХХІ століття. Саме таке коло питань окреслює дисертація Ван Цзянь *«Ансамблеві форми вокальної музики у сучасній виконавській практиці: жанрово-стильова специфіка»*, яка заслуговує на увагу як з огляду на свою наукову новизну, так і через культурно-комунікативну значущість обраної проблематики.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що ансамблеві форми вокального мистецтва – дует, терцет, квартет, ансамблева сцена – відіграють ключову роль у трансформації сучасного оперного театру як простору багаторівневої комунікації. Ансамбль у трактуванні дисертантки постає не лише як структурна форма, а як інтонаційна модель діалогу, в якій взаємодіють не просто голоси, а художні змісти, соціокультурні позиції й філософські концепти. У цьому сенсі праця Ван Цзянь репрезентує оригінальний підхід до вивчення жанрової типології вокального ансамблю, поєднуючи методи інтонаційного аналізу, семіотики, стилістики, сценічної драматургії та міжкультурної компаративістики.

Наукова новизна дослідження полягає у створенні концепції вокального ансамблю як багатовимірної системи, що охоплює музичну

форму, сценічну драматургію, філософську рефлексію, інтонаційну взаємодію та культурну семіотику. Авторка вперше у вітчизняному музикознавстві запропонувала типологію ансамблів з урахуванням китайської традиції, здійснила ґрунтовний компаративний аналіз, розкрила філософію ансамблевої взаємодії у глобальному художньому контексті.

Структура дисертації охоплює дві анотації (українською та англійською мовами), вступ, два основні розділи, що мають внутрішню побудову: перший розділ включає три підрозділи та чотири підпункти, другий – п'ять підрозділів. Завершують роботу висновки, список використаних джерел та додаток. Загальний обсяг дисертації становить 191 сторінку, з яких 154 припадає на основний текст. Бібліографія включає 133 позиції, з яких 56 – іноземною мовою.

У першому розділі роботи обґрунтовано концепцію ансамблю як поліаспектного феномена, що має історичну, структурно-композиційну, інтонаційно-драматургічну, філософсько-семіотичну й педагогічну природу. Окреслено етапи становлення ансамблевих форм у європейській музиці – від середньовічного органуму та ренесансного мотета до класичних опер В. А. Моцарта, драматичних ансамблів Дж. Верді та модернових пошуків ХХ століття. Увагу акцентовано не лише на історії, а й на типології ансамблів за кількістю голосів, роллю у драматургії, тембровою диференціацією та інтонаційною функцією. Дисертантка актуалізує поняття «інтонаційної дараматургії» та «сценічної комінукації» як ключових механізмів у художньої взаємодії в ансамблі, звертаючи увагу на сценічну пластику, темброву етику та емоційний резонанс.

Особливо цінним є залучення у другій частині розділу матеріалу китайської музичної традиції, зокрема феномена ансамблю без унісона, що є характерним для пекінської опери. Авторка аналізує цей тип ансамблю як втілення конфуціансько-даоської моделі гармонії через взаємне існування протилежностей. У цій частині роботи представлено порівняльну таблицю ансамблевих характеристик у європейській та китайській оперних традиціях,

що дозволяє виявити принципові відмінності в інтонаційній організації, ритміці, сценічній взаємодії, функції оркестру. Водночас акцентовано увагу на сучасних спробах китайських композиторів гармонізувати національну гетерофонну традицію із західною поліфонічною моделлю.

Третій підрозділ першого розділу містить міжкультурну проекцію ансамблевих форм як простору комунікативної взаємодії між Заходом і Сходом. Залучаючи приклади з творчості К. Монтеверді, Й. С. Баха, В. А. Моцарта, Дж. Верді з одного боку, та Ши Гуаннаня, Цзінь Сяна, Ду Міна – з іншого, дисертантка демонструє здатність ансамблю транслявати універсальні смисли: любов, біль, єдність, жертву, надію. Також досліджуються сучасні технологічні трансформації ансамблю – мультимедійні й віртуальні формати, феноменологія сприйняття, інклюзивні практики.

Другий розділ дисертації репрезентує оригінальний аналіз ансамблевих сцен (передусім вокальних дуетів) у сучасній китайській опері другої половини XX – початку XXI століття. На прикладі творів Ши Гуаннаня, Фу Генчена, Ху І, Цзінь Сяна, Лю Чженьцзяо проведено глибокий інтонаційно-драматургічний аналіз дуетів, виявлено типи форм (тричастинна, наскрізна), специфіку інтонацій (пентатоніка, гімнічність, декламація), оркестрові функції, темброві контрасти. Слід зазначити, що дуети у цих операх інтерпретуються композиторами як не лише музичні епізоди, а як етично-філософські вузли дії, що репрезентують метафізику стосунків і національну культурну пам'ять.

Також варто окремо виділити в дисертації порівняльний аналіз дуетної форми в китайській та італійській романтичній опері. Зіставлення типології *bel canto* (з її моделлю *scena – tempo di mezzo – cabaletta*) з китайськими варіативно-контемплативними структурами дало підстави для висновків про глибоку філософську різницю у драматургії, інтонації, тембровій символіці. Порівняння функцій дуету – як зіткнення емоцій (у європейській традиції) і як символічного єднання (у китайській) – дозволяє розглядати вокальний

ансамбль як міжкультурний інваріант, здатний до універсального комунікативного резонансу.

Разом із тим, у дисертації, яка в цілому є завершеним і високопрофесійним дослідженням, залишаються окремі аспекти, що потребують подальшого уточнення або ж можуть стати предметом наукової дискусії. Вони не применшують наукової цінності праці, однак можуть поглибити аналіз теми в контексті подальших досліджень. У зв'язку з цим виникають такі запитання до дисертантки:

1. У підрозділі 1.1 здійснено великий історичний огляд еволюції ансамблевих форм у європейській музиці. Проте між бароковою традицією (зокрема у творчості Г. Ф. Генделя) та класичною моделлю ансамблю (у В. А. Моцарта) простежуються суттєві відмінності у принципах драматургії, тембрової організації, структурної динаміки. Чи не вважаєте Ви доцільним докладніше зіставити ці два періоди з погляду функції ансамблю як носія психологічної дії?

2. У другому розділі дисертації широко представлено нотний матеріал з опер сучасних китайських композиторів. Просимо уточнити: до яких книжкових фондів Ви звертались у пошуку нот для Вашого дослідження? Чи є у закладах вищої музичної освіти України доступ до нотного матеріалу китайських опер які Ви проаналізували?

Підсумовуючи сказане, опонент ще раз наголошує на тому, що усі надані ним питання не зменшують загальної наукової цінності дисертації, а навпаки – підкреслюють її проблемну глибину й відкритість до подальшого дослідження.

Наукові публікації, підготовлені за темою дисертації, повною мірою відображають її основні результати та положення і виконані з дотриманням принципів академічної доброчесності.

На підставі викладеного вважаю, що дисертація Ван Цзянь *«Ансамблеві форми вокальної музики у сучасній виконавській практиці: жанрово-стильова специфіка»* є високопрофесійним, самостійним і завершеним

дослідженням, що повною мірою відповідає вимогам МОН України, передбаченим до наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії. Робота поєднує глибокий теоретичний аналіз із широким музичним матеріалом, має практичну й освітню значущість, відкриває нові горизонти у вивченні вокального ансамблю як культурного феномена, а її авторка **Ван Цзянь** заслуговує на присудження наукового ступеня **доктора філософії зі спеціальності 025 – Музичне мистецтво**.

Кандидат мистецтвознавства, доцент  
кафедри хорового диригування та академічного співу  
Харківської державної академії культури

Гіголаєва-Юрченко В. О.